

Klasseledelse og foreldresamarbeid

Utfordringer og strategier

Lærere og foreldre har begge betydning for elevenes læringsutbytte, og det er derfor viktig at dette samarbeidet er godt.

Denne teksten tar for seg sammenhengen mellom læreres klasseledelse og foreldresamarbeid. Det vises til forskning om hvilke situasjoner som kan oppleves utfordrende for foreldre og lærere.

Teksten avsluttes med en film som viser hvordan en lærer kan forberede seg til en utfordrende samtale med foresatte.

2 Varme og tydelige voksne

3 Foreldres betydning

3 Utfordringer i samarbeidet

4 Strategier for vanskelige foreldresamtaler

5 Referanser

*Tekst:
førsteamanuensis Elsa Westergård*

Tekst om arbeidsfasen og avslutningsfasen kommer våren 2015.

Varme og tydelige voksne

Det er allment kjent at den enkelte lærers kompetanse innen klasseledelse er viktig for elevens læringsmiljø og læringsutbytte. Det er mindre kjent hvilken betydning denne kompetansen kan ha for samarbeidet med elevenes foresatte.

Læreres autoritative lederstil overfor elever i klassen preges av en kombinasjon av en varm og støttende relasjon samtidig som de har kontroll, struktur og forutsigbarhet i sin relasjon overfor elevene. Når vi finner positive sammenhenger mellom en slik ledelsesstil og klassens sosiale struktur og omfanget av mobbing blant elevene i klassen (Roland and Galloway 2002), er det rimelig å anta at en slik positiv sammenheng også kan overføres til lærernes relasjoner med foreldre.

Dette er i tråd med forskning som viser at når lærere rapporterer at de har god kompetanse innen klasseledelse og at de mestrer vanskelige situasjoner blant elevene i klassen, kan dette få en indirekte betydning også for kvaliteten på samarbeidet med foreldrene (Westergård 2007).

Dette kan tolkes som at lærere med en autoritativ leder stil og tro på egen mestring i arbeidet med elever og foreldre, sannsynligvis blir oppfattet som kompetente, trygge og omsorgsfulle i sin samarbeidsrelasjon. Det er også sannsynlig at disse lærerne er mer sensitive og lydhøre overfor foreldre når de kontakter skolen.

Foreldres betydning

En faktor som også er viktig, men som har vært mindre vektlagt, er foreldres betydning for elevers læringsutbytte.

Forskere nasjonalt og internasjonalt slår fast at foreldrenes engasjement i egne barns skolegang har stor betydning for elevenes læringsutbytte for eksempel (Epstein 2001, Desforges and Abouchaar 2003, Nordahl 2007, Hattie 2009).

Når foreldre viser engasjement og interesse for barnas skolegang, lærer barna mer, de mestrer mer, blir mer motivert for skolearbeidet og får økt sosiale kompetanse. Det er derfor viktig at foreldrene inviteres inn til samarbeid med skolen og blir verdsatt som viktige ressurspersoner i samarbeidet. Selv om det er foreldrene som har hovedansvaret for barnas oppdragelse, er det lærerne og skolen som har ansvaret for at samarbeidet kommer i gang.

Læreren er den profesjonelle parten i samarbeidet og har et klart hovedansvar både for kvalitet og fremdrift i samarbeidet.

Utfordringer i samarbeidet

Samarbeidet mellom foreldre og barnas lærere er i all hovedsak godt, men vi ser at det likevel er et utviklingspotensial. 10 prosent av foreldrene rapporterer at de opplever ikke å bli ivaretatt av lærerne når de er bekymret for eget barn (eksempelvis ved mobbing eller tilpasset opplæring) (Westergård and Galloway 2004). Foreldre som ikke føler seg ivaretatt, har ofte barn som strever faglig og sosialt (Andersson 1999).

Mange av disse foreldrene er selv sårbare og har ulik erfaring i bagasjen når de møter barnas lærere. Nordahl (2003) fant at 12 prosent av foreldrene vegrer seg for å drøfte vanskelige saker med skolen av frykt for at det skal gå utover barna. I prosjektet «Kvalitet i opplæringa» (Haug 2011), rapporterer 15 prosent av foreldrene om det samme.

Westergård og Galloway (2010) finner tilsvarende synspunkter i en kvalitativ studie blant 16 samarbeidende foreldre og lærere. Det synes altså å være noe utrygghet og ubalanse i samarbeidsrelasjonen mellom partene. Hvordan foreldrene blir møtt og ivaretatt når de kontakter skolen synes å være viktig for opplevelsen av ivaretagelse.

Det er ikke bare foreldre som opplever at samarbeidet kan være utfordrende. Både nyutdannede lærere (Bayer and Brinkjær 2003) og mer erfarne lærere (Andersson 2003, Bæck 2007) opplever at samarbeidet med foreldrene kan være utfordrende. Dette er særlig når det oppstår behov for utfordrende samtaler med foreldre. Stor arbeidsbelastning, stress og opplevelsen av manglende kompetanse kan være en medvirkende faktor (Westergård 2007, 2012, 2013).

Hvordan skal lærerne informere foreldre uten samtidig såre dem? Hvordan skal lærerne håndtere ulike forventninger og ulike perspektiv? Hvordan skal de håndtere foreldres følelsesmessige reaksjoner?

Dette er noen av de spørsmål lærerne i Anderssons undersøkelse stilte (Andersson, 1999). Lærerne etterlyser med andre ord strategier for hvordan de kan håndtere slike situasjoner.

Strategier for vanskelige foreldresamtaler

I den følgende teksten vises eksempler på strategier som kan brukes i møte med foreldre. Samtaler med foreldre kan deles inn i tre faser (Westergård 2012):

1. Innledningsfasen
2. Arbeidsfasen
3. Avslutningsfasen

I denne omgang fokuserer vi på innledningsfasen. En gjennomtenkt strategi for hvordan lærer kan håndtere utfordrende samarbeidsrelasjoner med foreldre, kan ta bort noe av usikkerheten som lærere kan oppleve i innledningsfasen.

Det er en klar fordel at skolen har utviklet en strategi som utgangspunkt for slike samtaler med foreldre. Filmen som presenteres nedenfor tar for seg hvordan lærer kan forberede seg og starte opp en samtale mellom lærer og mor til Knut.

Bakgrunnen for samtalen:

Knut er ny elev i 3.klasse og bor sammen med mor. Foreldrene er nylig skilt. Han kommer til skolen trøtt, ustelt og ofte uten å ha spist frokost. Han er ofte urolig og ukonsentrert i timene. Leksene blir sjelden gjort, og han har problemer med sosiale relasjoner til klassekamerater. Læreren har bare hilst på mor i begynnelsen av skoleåret. Hun føler behov for å snakke med mor etter noen måneder, men utsetter det. Lærer: «Jeg gruer meg for å snakke med Knuts mor. Dette har jeg aldri snakket med foreldre om tidligere, og jeg vet ikke hvordan jeg skal gripe dette an. Siden jeg ikke kjenner mor, vet jeg heller ikke hvordan hun vil reagere når jeg ta opp min bekymring»

(hentet fra Westergård, 2012:174).

Filmen «Bekymret for Knut». Klikk på bildet for å starte filmen

Referanser

Andersson, I. (1999). *Samverkan för barn som behöver. En handbok för lärare*. Stockholm: HSL Förlag. Stockholm, HLS Forlag.

Andersson, I. (2003). *Foräldrars möte med skolan*. Stockholm: Lärarhögskolan i Stockholm.

Bayer, M. and U. Brinkjær (2003). *Professionslæring i praksis: Nyutdannede læreres og pedagogers møde med praksis*. København: Danmarks Pædagogiske Universitets Forlag.

Bæck, U. D. (2007). Foreldreinvolvering i skolen. Delrapport fra forskningsprosjektet "Cultural encounters in school. A study of parental involvement in lower secondary school". Norut rapportserie. Tromsø: Norut AS.

Desforges, C. and A. Abouchaar (2003). *The Impact of Parental Involvement, Parental Support and Family Education on achievement and adjustment: A Literature Review*. Department of Education and Skills.

Epstein, J. L. (2001). *School, family, and community partnerships. Preparing educators and improving schools*. Colorado: Westview Press.

Hattie, J. (2009). *Visible learning: A synthesis of over 800 Meta-Analysis relating to achievement*. New York: Routledge.

Haug, P. (2011). Å være lærer. Lærerearbeid for elevenes læring 5-10 i M. B. Postholm, P. Haug and E. K. Munthe, J.K. Kristiansand (red.) *Lærere i skolen som organisasjon*. Høyskoleforlaget AS.

Nordahl, T. (2007). *Hjem og skole*. Oslo: Universitetsforlaget.

Roland, E. and D. Galloway (2002). "Classrom influences on bullying." *Educational Research* 44(3): 299-312.

Westergård, E. (2007). "Do Teachers Recognise Complaints from Parents, and If Not, Why Not?" *Evaluation and Research in Education* 20(3): 159-178.

Westergård, E. (2010). *Parental disillusionment with school. Prevalence, correlates, development and prevention*. Centre for Behavioural Research. Stavanger, University of Stavanger. Phd.

Westergård, E. (2012). Læreren i hjem -skole samarbeidet i M.-B. Postholm, P. Haug, E. Munthe and R. Krumsvik (red.) *Lærere i skolen som organisasjon*. Kristiansand: Cappelen Damm Høyskoleforlaget.

Westergård, E. (2013). "Teacher competencies and parental cooperation." *International Journal about parents in Education* 7(2): 91-99.

Westergård, E. and D. Galloway (2004). "Parental Disillusionment with School: prevalence and relationship with demographic variables, and phase, size and location of school." *Scandinavian Journal of Educational Research* 48(2): 189 - 204.

Westergård, E. and D. Galloway (2010). "Partnership, participation and parental disillusionment in home - school contacts: a study in two schools in Norway." *Pastoral care in education* 28(2): 97 - 107.